

POSTANOWIENIE

Dnia 30 stycznia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Kala (przewodniczący)

SSN Marek Pietruszyński

SSN Włodzimierz Wróbel (sprawozdawca)

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 30 stycznia 2025 r., na posiedzeniu

zażalenia **A. P.**,

na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2024 r. (sygn. akt I KK

298/23) o zastosowaniu środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego

aresztowania,

p o s t a n a w i a:

1) na podstawie art. 439 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k. uchylić zaskarżone postanowienie Sądu Najwyższego;

2) na podstawie art. 249 § 1 k.p.k., 258 § 2 k.p.k., art. 538 § 2 k.p.k. zastosować wobec T. P. ur. [...] 1977 r., syna M. i J. z domu J.1, środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania na okres oznaczony, tj. od dnia 30 stycznia 2025 r. godz. 8.55 do dnia 18 marca 2025 r. godz. 8.55.

Marek Pietruszyński

Dariusz Kala

Włodzimierz Wróbel

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 18 grudnia 2024 r. (sygn. akt I KK 298/23) Sąd Najwyższy wskutek uchylenia wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu także w zakresie kary, na podstawie art. 249 § 1 k.p.k., 258 § 2 k.p.k., art. 538 § 2 k.p.k. zastosował wobec T. P. ur. [...] 1977 r., syna M. i J. z domu J.1. środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego

aresztowania na okres oznaczony 3 miesięcy, tj. od dnia 18 grudnia 2024 r. godz. 11:54 do dnia 18 marca 2025 r. godz. 11:54.

Na to postanowienie zażalenie wniósł skazany podkreślając swój zły stan zdrowia i zwracając się o orzeczenie dozoru policji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Z uwagi na stwierdzone z urzędu uchybienie w postaci zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2) k.p.k. postanowienie należało uchylić.

W uchwale trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (BSA I-4110-1/2020) wyraźnie wskazano, że „powołanie do Sądu Najwyższego jest zawsze pierwszym powołaniem na urząd w tym Sądzie, wymaga więc spełnienia szczególnych warunków i dochowania procedur, w których rzeczywiście można zweryfikować kompetencje kandydata, także z punktu widzenia jego cech istotnych dla zachowania niezawisłości i bezstronności. Brak takiej weryfikacji i brak transparentności procesu powołania, którą charakteryzowały się przeprowadzone konkursy, tworzą stan niepewności i rodzą podejrzenia o polityczne motywacje decyzji nominacyjnych. Wyklucza to spełnienie obiektywnych warunków postrzegania tak nominowanych osób jako bezstronnych i niezawisłych. Tym bardziej, że chodzi o powołania do sądu ostatniej instancji, mającego kompetencję do uchylania prawomocnych orzeczeń sądowych i dokonywania wiążącej wykładni prawa, którego orzeczenia nie podlegają już efektywnej kontroli, pozwalającej na weryfikację, czy spełnione zostały warunki bezstronności i niezawisłości sądu, w składzie którego biorą udział osoby powołane na urząd sędziego Sądu Najwyższego w wadliwej procedurze.” W świetle tej uchwały stwierdzono, że w stosunku do osób powołanych na stanowiska sędziów Sądu Najwyższego w opisanych okolicznościach nie zachodzi konieczność przeprowadzania tzw. testu niezawisłości, gdyż już sama procedura nominacyjna jest obarczona istotnymi wadami.

Z kolei Europejski Trybunał Praw Człowieka w wyroku z dnia 22 lipca 2021 r. w sprawie Reczkowicz przeciwko Polsce (skarga nr 43447/19) wskazał, że skład Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowany na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. nie spełnia wymogów niezależności od władzy wykonawczej i ustawodawczej, co przekłada się na brak zgodności z art. 6 ust. 1 EKPC. W konsekwencji orzeczenia wydane z udziałem sędziów powołanych przez tak ukształtowaną KRS mogą być traktowane jako naruszenie prawa do sądu, co na gruncie prawa polskiego stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą zgodnie z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Podkreślono również, że standard prawa do

sądu wynikający z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 6 ust. 1 EKPC w pełni znajduje zastosowanie także w postępowaniu kasacyjnym, jeśli zostało ono przewidziane w danej kategorii spraw.

Nie budziło wątpliwości, że wszyscy członkowie składu orzekającego w sprawie zostali powołani na stanowiska sędziów Sądu Najwyższego przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w sposób wadliwy, co było przedmiotem wniosku obrońcy. W stosunku do wszystkich członków składu Sąd Najwyższy już wcześniej podejmował decyzje dotyczące wznowienia rozpoznanych przez nich spraw kasacyjnych, uchylał orzeczenia, gdy zasiadali w sądach powszechnych, a także wyłączał ich od rozstrzygania spraw, właśnie z uwagi na wady procedury ich nominacji (m.in. sprawy V KO 15/24, II KO 89/24, I KO 26/24, V KK 363/23).

Ścieżka zawodowa sędzi A. D. po roku 2017 wykazuje przyspieszenie nietypowe dla standardowej trajektorii kariery sędziowskiej. W tym okresie sędzia przyjęła funkcję wiceprezesa sądu i uzyskała delegację do orzekania, co nastąpiło w kontekście zmian legislacyjnych, które przyznały ministrowi sprawiedliwości znaczną swobodę w zakresie polityki kadrowej. Analiza obserwowanych zależności wskazuje na potencjalne powiązanie awansów z akceptacją polityki prowadzonej przez ówczesne kierownictwo resortu sprawiedliwości. Dodatkowo, sędzia D. objęła stanowiska w KSSiP. Warto odnotować, że kandydatura sędzi D. w postępowaniu awansowym na stanowisko w sądzie okręgowym spotkała się z jednoznacznie negatywną opinią KRS, która jednak zignorowała głos środowiska sędziowskiego i przedstawiła ją Prezydentowi. Niezwykle szybki awans do Izby Karnej Sądu Najwyższego, dokonany zaledwie po trzech latach orzekania w sądzie okręgowym, stanowi o niestandardowo szybkiej ścieżce rozwoju jej kariery. W tym postępowaniu kandydatura sędzi D. zyskała poparcie szeregu podmiotów, w większości powiązanych z władzą wykonawczą, a sędzia zaprezentowała stanowisko zbieżne z poglądami ówczesnie rządzącej większości politycznej, odrzucając priorytet orzecznictwa sądów międzynarodowych.

Dodatkowo podkreślić należy, że sędzia Adam Roch oraz Ryszard Witkowski pierwotnie zostali powołani na stanowisko w Izbie Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, która – jak podkreślono w uchwale trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (BSA I-4110-1/2020) oraz uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r. (I KZP 2/22) – nie miała statusu sądu w rozumieniu Konstytucji RP. Przeniesienie sędziów z Izby Dyscyplinarnej do innych Izb Sądu Najwyższego nastąpiło na podstawie regulacji zawartych w ustawie z dnia 9 czerwca 2022 r. (Dz.U. z 2022 r., poz.

1259), co nie spełniało wymagań określonych w art. 179 Konstytucji RP. Zgodnie z tą ustawą Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego dokonał przeniesienia sędziów za ich zgodą, co nie znajduje podstaw w przepisach Konstytucji RP, która nie przewiduje takiego sposobu powoływania sędziów. Zatem procedura nominacji na stanowiska w Izbie Dyscyplinarnej nie obejmowała uprawnień do orzekania w innych Izbach Sądu Najwyższego, a orzekanie w tych Izbach wymagało spełnienia warunków określonych w art. 179 Konstytucji RP.

W efekcie, skład orzekający w sprawie zastosowania tymczasowego aresztowania nie mógł zostać uznany za niezależny sąd w rozumieniu Konstytucji RP oraz prawa międzynarodowego, co naruszyło gwarancje prawa do sądu przysługujące stronom postępowania. Z uwagi na okoliczność, że orzeczenie obarczone jest bezwzględną przyczyną odwoławczą, należało uchylić.

Co do rozstrzygnięcia o zastosowaniu tymczasowego aresztowania, przypomnieć należy, że zgodnie z art. 518 k.p.k. do postępowania w trybie kasacji stosuje się odpowiednio przepisy działu IX, natomiast zgodnie z art. 458 k.p.k. przepisy dotyczące postępowania przed sądem pierwszej instancji stosuje się odpowiednio w postępowaniu przed sądem odwoławczym, chyba że przepisy niniejszego rozdziału stanowią inaczej. Zgodnie z art. 437 § 1 i 2 k.p.k., po rozpoznaniu środka odwoławczego sąd orzeka o utrzymaniu w mocy, zmianie lub uchyleniu zaskarżonego orzeczenia w całości lub w części. Tak więc Sąd odwoławczy zmienia zaskarżone orzeczenie, orzekając odmiennie co do istoty lub uchyla orzeczenie i przekazuje sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Konfiguracja procesowa w niniejszej sprawie wymaga rozważenia, zatem, jaki rodzaj decyzji procesowej powinien podjąć Sąd Najwyższy w sytuacji dostrzeżenia z urzędu omówionej wcześniej bezwzględnej przyczyny odwoławczej związanej z nieprawidłową obsadą sądu stosującego areszt na etapie kasacyjnym po raz pierwszy. Z pewnością należy takie rozstrzygnięcie uchylić. Powstaje pytanie, czy sprawa powinna zatem zostać przekazana do ponownego rozpoznania przez sąd I instancji (tutaj Sąd Najwyższy) czy Sąd Najwyższy orzekający jako sąd odwoławczy może samodzielnie orzec o stosowaniu tymczasowego aresztowania. W przeciwieństwie do przepisów stosowanych w postępowaniu przed sądami powszechnymi (m.in. art. 250 § 2 k.p.k.), w przypadku stosowania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania na podstawie art. 538 § 2 k.p.k. przez Sąd Najwyższy w toku postępowania kasacyjnego, przypomnieć należy, że Sąd Najwyższy ma autonomiczną ustawową kompetencję do stosowania środków zapobiegawczych. Jedynie związany jest ich katalogiem oraz

przesłankami ich orzekania. Z istoty szczególnej regulacji postępowania kasacyjnego, w tym własnej kompetencji do orzekania o środkach nie może do Sądu Najwyższego mieć zastosowania przepis art. 250 § 2 k.p.k., który stanowi, że po wniesieniu aktu oskarżenia tymczasowe aresztowanie stosuje sąd, przed którym sprawa się toczy, ani art. 263 § 4 k.p.k. stanowiący, że przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania na okres oznaczony, przekraczający wskazane w ustawie terminy może dokonać sąd apelacyjny. Podobnie w ograniczonym zakresie zastosowanie znajduje w tej konfiguracji art. 437 k.p.k. przewidujący, że w przypadku wystąpienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej należy wydać wyłącznie wyrok kasacyjny i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania. Szczególna, autonomiczna kompetencja Sądu Najwyższego wynikająca z art. 538 § 2 k.p.k. czyni ten Sąd jednolicie uprawnionym do stosowania tymczasowego aresztowania, jak i rozpoznania zażalenia (na postanowienie o zastosowaniu tymczasowego aresztowania służy zażalenie do równorzędnego składu Sądu Najwyższego). Z uwagi na jednolitą strukturę Sądu Najwyższego, nie mają w omawianym zakresie miejsca zastrzeżenia, czy orzeka on jako sąd I czy II instancji. Wobec powyższego skład Sądu Najwyższego rozpoznający zażalenie na stosowanie tymczasowego aresztu w trybie art. 538 § 2 k.p.k. jest właściwy także do orzeczenia o tym areszcie.

W niniejszej sprawie, Sąd uznał za spełnioną ogólną przesłankę stosowania środków zapobiegawczych, określoną w art. 249 § 1 k.p.k. Sprawstwo T. P. zostało bowiem uprawdopodobnione w stopniu wymaganym przez ten przepis, czego dowodem jest treść nieprawomocnego wyroku Sądu Okręgowego we Świdnicy z dnia 31 maja 2022 r. Ponadto, w sprawie aktualna pozostaje szczególna podstawa stosowania tymczasowego aresztowania, o której mowa w art. 258 § 2 k.p.k. Wynika ona wprost z faktu, iż w nieprawomocnym wyroku Sądu Okręgowego w Świdnicy, T. P. wymierzono karę łączną 12 lat pozbawienia wolności za czyny z art. 156 § 3 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k. i z art. 157 § 3 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k.

Nie ulega zatem wątpliwości, że orzeczona wobec oskarżonego nieprawomocna kara łączna spełnia warunki wskazane w art. 258 § 2 k.p.k., co uzasadnia konieczność zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania poprzez zastosowanie najsurowszego środka zapobiegawczego. Celem takiego działania jest wyeliminowanie realnej możliwości podejmowania przez oskarżonego bezprawnych działań, zmierzających do uniknięcia zasądzonej kary. Z tego też względu, zastosowanie innego niż tymczasowe aresztowanie środka zapobiegawczego byłoby w niniejszej sprawie niewystarczające, w rozumieniu art. 257 § 1 k.p.k.

Sąd Najwyższy jako podstawę prawną tej decyzji powołał art. 249 § 1 k.p.k. w zw. z art. 258 § 2 k.p.k. Pierwszy z tych przepisów stanowi, że środki zapobiegawcze można stosować w celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania i tylko wtedy, gdy zebrane dowody wskazują na duże prawdopodobieństwo, że oskarżony popełnił przestępstwo, które jest mu zarzucane. Drugi przepis mówi m.in., że jeżeli oskarżonemu zarzuca się popełnienie zbrodni, potrzeba zastosowania tymczasowego aresztowania w celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania może być uzasadniona grożącą oskarżonemu surową karą.

W przedmiotowej sprawie Sąd nie znalazł przesłanek z art. 259 k.p.k., które uzasadniałyby konieczność odstąpienia od stosowania izolacyjnego środka zapobiegawczego.

Stosowanie tymczasowego aresztowania wobec powyższego uzasadnione jest do dnia 18 marca 2025 r. do godziny 8.55.

Należało orzec jak w sentencji

[J.J.]

[a.ł.]

[ł.n.]

Marek Pietruszyński Dariusz Kala Włodzimierz Wróbel